

Seweryn Osowski<http://orcid.org/0000-0003-0759-7842>

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

seweruss@interia.pl

DOI: 10.35765/pk.2020.2902.18

Współczesny ruch Żydów mesjanistycznych: zarys historyczny i wierzenia

STRESZCZENIE

Praca ma na celu przedstawienie najważniejszych zagadnień związanych z rozwojem współczesnego ruchu mesjanistycznego ze szczególnym odniesieniem do jego genezy oraz wierzeń. Zaprezentowana została w niej historia i praktyki religijne Żydów mesjanistycznych, którzy stają się coraz bardziej widoczną częścią społeczności żydowskiej. W artykule wskazano także na niektóre z głównych wyzwań, przed jakimi stoi współczesny ruch mesjanistyczny, który w unikatowy sposób łączy świat chrześcijaństwa i judaizmu. Niniejsza praca stawia sobie za cel częściowe wypełnianie luki w polskim środowisku badawczym w odniesieniu do omawianego tematu, który dotychczas był prawie nieobecny.

SŁOWA KLUCZE: ruch Żydów mesjanistycznych, Żydzi mesjanistyczni, judaizm mesjanistyczny, chrześcijaństwo, Kościół

ABSTRACT

The Contemporary Jewish Messianic Movement: a Historical Outline and Beliefs

The work aims to present the most important issues related to the development of the contemporary Messianic Movement, with particular reference to its origins and beliefs. It presents the history and religious practices of Messianic Jews, who are becoming an increasingly visible part of the Jewish community. The article also points out some of the main challenges faced by the contemporary Messianic Movement, which uniquely links the worlds of Christianity and Judaism. The paper aims to partially fill the gap in the Polish research with regard to the subject matter under discussion, which has so far been almost absent.

KEYWORDS: Messianic Jewish Movement, Messianic Jews, Messianic Judaism, Messiah, Christianity, Church.

Wprowadzenie

Powstanie ruchu mesjanistycznego na nowo stawia ważne pytania w odniesieniu do korzeni chrześcijaństwa, jego rozwoju oraz przyszłości. Zrywa on bowiem z szeroko rozpowszechnionym myśleniem, które uznaje Żydów¹ wyznających wiarę w Jezusa za chrześcijańskich konwertytów, od których oczekuje się wyrzeczenia swojej żydowskiej tożsamości (Hocken i Juster, 2015). Pojawienie się Żydów mesjanistycznych stanowi duże zaskoczenie i wyzwanie dla całego świata chrześcijańskiego, mogące m.in. znacząco przededefiniować relacje Kościoła do judaizmu oraz ukazać na nowo rolę Izraela i społeczności żydowskiej w religijnym dialogu.

Celem niniejszego artykułu jest próba nakreślenia najważniejszych zagadnień dotyczących rozwoju ruchu Żydów mesjanistycznych, ze szczególnym odniesieniem do jego współczesnej historii oraz wierzeń. Należy zauważyć, że posiada on wiele odniesień do czasów biblijnych, w których większość Żydów mesjanistycznych upatruje starożytne korzenie ruchu. Ten często spotykany pogląd bywa różnie postrzegany przez jego badaczy. Natomiast prezentowany artykuł skupia się przede wszystkim na czasach współczesnych (od XIX wieku) i stopniowym procesie odradzania się żydowskiej części Eklezji². Warto podkreślić, że zagadnienie ruchu Żydów mesjanistycznych jest nowym obszarem badawczym w polskim środowisku naukowym, do tej pory temat ten był rzadko podejmowany³. Jednakże możemy stwierdzić, że z uwagi na szybki rozwój ruchu mesjanistycznego w wielu regionach świata i wzmagające się nim zainteresowanie, przełoży się to z czasem na coraz większą skalę podejmowanych nad nim badań.

Geneza

Współczesny ruch mesjanistyczny swoimi korzeniami sięga 1. poł. XIX wieku. To właśnie w tamtym czasie w niektórych kręgach protestanckich w Wielkiej Brytanii zaczęło pojawiać się nowe zrozumienie proctw biblijnych w odniesieniu do Izraela oraz wiara w szczególną rolę narodu

-
- 1 W tekście przyjęto zapis „Żydzi” dużą literą, z uwagi na trudność oddzielenia wyznania od narodowości.
 - 2 Eklezja (gr. ἐκκλησία – „zgromadzenie”). Żydzi mesjanistyczni przeważnie unikają terminów zaczerpniętych z tradycji chrześcijańskiej, zamiast nich stosują biblijną terminologię. W tym przypadku najczęściej zamiast słowa „Kościół” używa się biblijnego „Eklezja”.
 - 3 Dopiero niedawno opublikowano dwie rozprawy doktorskie badające tematykę ruchu Żydów mesjanistycznych: Kościńczuk, 2011 oraz Juszcak, 2017.

wybranego⁴. Niektóre grupy chrześcijan zaczęły regularnie modlić się za Żydów, w szczególności za zapowiadany w Biblii powrót Żydów do *Erec Israel*. Przekonania te wywierały także znaczący wpływ na część środowisk chrześcijańskich znajdujących się na terenie państw skandynawskich oraz w Niemczech. W tej atmosferze została utworzona w 1840 roku w Jerozolimie pierwsza diecezja protestancka, na której czele stanął anglikanin Michael Solomon Alexander, wierzący w Jezusa Żyd – pierwszy biskup pochodzenia żydowskiego od czasów antyrzymskiego powstania Szymona Bar Kochby w 135 roku. Natomiast w Wielkiej Brytanii zostało utworzone w 1860 roku Zrzeszenie Hebrajskich Chrześcijan (Hebrew Christian Alliance), do którego należeli chrześcijanie pochodzenia żydowskiego wywodzący się z historycznych kościołów protestanckich. W 1915 roku Zrzeszenie Hebrajskich Chrześcijan poszerzyło swoją działalność o Stany Zjednoczone. Jego członkowie zajmowali się przede wszystkim daniem świadectwa innym Żydom poprzez wspieranie misji, podejmowaniem teologicznych dyskusji oraz wspieraniem rozwoju zrzeszenia. Ich następcy odegrają kluczową rolę w formowaniu się współczesnego Ruchu mesjanistycznego (Hocken i Juster, 2015).

Powszechnie uznaje się Josefa Rabinowicza za jednego z najważniejszych pionierów związanych z tworzeniem mesjanistycznych kongregacji. Ten pochodzący z Mołdawii żydowski działacz syjonistyczny, na skutek głębokiego religijnego przeżycia, został wyznawcą Jezusa z Nazaretu. Rabinowicz z uwagi na liczne pogromy, do których dochodziło w carskiej Rosji w latach 80. XIX wieku, udał się w podróż do Palestyny. Jego celem było znalezienie odpowiedniego miejsca pod ustanowienie przyszłej wspólnoty żydowskiej. Jednakże podczas pobytu w Jerozolimie całkowicie zmienił plany. To właśnie tam, stojąc na Górze Oliwnej, pod wpływem duchowego przeżycia uwierzył w Jezusa⁵ jako Króla Izraela. Od tego momentu wiara w Mesjasza była dla niego odpowiedzią na zmagania społeczności żydowskiej. Rabinowicz zaczął widzieć potrzebę stworzenia nowych wspólnot, odrębnych od chrześcijańskich Kościołów, w których Żydzi wierzący w Jezusa będą mogli praktykować swoją wiarę, zachowując przy tym jej żydowską tożsamość⁶. Z tego powodu po powrocie do Kiszyniowa założył wspólnotę nazwaną przez niego Izraelici Nowego Przyznania, która często bywa postrzegana jako zwiastun XX-wiecznego ruchu mesjanistycznego (Kjær-Hansen, 1991).

4 Jest to często pojawiająca się nazwa w odniesieniu do społeczności żydowskiej, która występuje w Biblii zarówno w Starym jak i Nowym Testamencie, por. Rdz 28,14–15; Pwt 7,7; Rz 11,28.

5 Nazywanego przez niego *Yeshua Achinu* (Jezus nasz brat).

6 Do wczesnych pionierów ruchu należeli także m.in. Paul Levertoff i Mark Levy (Rudolph, 2005).

Formowanie się współczesnego ruchu związane było z coraz większą liczbą wyznających wiarę w Jezusa Żydów, którzy będąc członkami różnych Kościołów chrześcijańskich z czasem zaczęli nazywać się Żydami mesjanistycznymi, co znajdowało swój wyraz w specyficznym dla Żydów sposobie wyrażania swojej wiary⁷. W tym kontekście terminu „hebrajscy chrześcijanie” używano na określenie wierzących w Jezusa Żydów, którzy większą wagę przywiązywali do religijnej przynależności identyfikowanej z chrześcijaństwem niż do swoich żydowskich korzeni (Riggan, 1992). Proces formowania się ruchu mesjanistycznego był ściśle związany z powstawaniem w 2. poł. XX wieku kongregacji mesjanistycznych⁸, w których wierzący w Jezusa Żydzi mogli kultywować swoją wiarę, nie wyrzekając się przy tym żydowskiej tożsamości (Hocken i Juster, 2015).

Lata 60. były przełomowym wydarzeniem dla rozwoju ruchu Żydów mesjanistycznych. Wydarzenia te mają swoje główne źródło przede wszystkim w zapoczątkowanym w latach 60. ruchu hippisowskim oraz w wojnie sześciodniowej – konflikcie zbrojnym Izraela z państwami arabskimi, którego eskalacja nastąpiła w 1967 roku. Powstały w Stanach Zjednoczonych ruch hippisowski wywarł ogromny wpływ na dorastające pokolenie młodych ludzi. Wiele osób poszukiwało w tym czasie wolności, ucieczki od otaczającej ich rzeczywistości, często stawiając ważne pytania o sens swojego życia. W trakcie zawirowań lat 60. powstał także nowy ruch chrześcijański nazwany *Jesus Movement*, którego głównym ośrodkiem była Kalifornia. Przyciągnął on do siebie tysiące młodych ludzi należących wcześniej do ruchu hippisowskiego. Jego członkowie stali się pełnymi zapału naśladowcami Chrystusa. Wiele osób należących do *Jesus Movement* wywodziło się z różnych środowisk żydowskich. Uwierzyli oni w Jezusa, uznając go za Mesjasza, zasilając tym samym coraz liczniejsze szeregi hebrajskich chrześcijan. Ta nowa grupa wierzących Żydów w znacznej mierze wpłynęła później na formowanie się ruchu mesjanistycznego (Hocken i Juster, 2015).

Drugim kluczowym wydarzeniem dla tworzącego się ruchu mesjanistycznego była wojna sześciodniowa, stanowiąca jednocześnie test dla nowo powstałego państwa Izrael. W latach 60. istniało bowiem realne ryzyko, że Izrael może zostać zaatakowany przez państwa arabskie i utracić swoją niepodległość. Do wybuchu wojny doszło 5 czerwca 1967 roku,

7 Warto również wspomnieć o misjach protestanckich skierowanych do członków narodu wybranego, które wywarły duży wpływ na wiele środowisk żydowskich. Dzięki ich pracy misyjnej kilkaset tysięcy Żydów, w okresie od początku XIX wieku do wybuchu II wojny światowej, zostało członkami różnych Kościołów chrześcijańskich (Rudolph, 2005).

8 Nazwa używana na określenie lokalnego zgromadzenia żydowskich uczniów Jezusa, unika się terminologii kojarzącej się z chrześcijaństwem.

jednakże już po sześciu dniach działania zbrojne zostały zakończone. Natychmiastowa wygrana Izraela spowodowała wybuch entuzjazmu wśród wielu Żydów na całym świecie. Przełomowym wydarzeniem było zajęcie Jerozolimy, która wróciła pod zwierzchnictwo żydowskie po prawie dwóch tysiącach lat – wielu Żydów wierzących w Jezusa interpretowało te wydarzenia jako spełnienie biblijnego proroctwa Jezusa, który patrząc na święte miasto, wypowiedział słowa: „Jerozolima będzie depntana przez pogan, aż czasy pogan przemina” (Łk 21,24). Odzyskanie Jerozolimy spowodowało przebudzenie religijne pośród Żydów, jednocześnie wśród żydowskich wierzących w Jezusa wzbudziło pragnienie posiadania większej autonomii pośród innych wyznawców Chrystusa. W rezultacie tych procesów w latach 70. zaszły duże zmiany w całym ruchu Żydów mesjanistycznych, a także zaczęto stopniowo odchodzić od używania terminu „hebrajscy chrześcijanie” (Hocken i Juster, 2015).

W 1973 roku Amerykańskie Zrzeszenie Hebrajskich Chrześcijan (Hebrew Christian Alliance of America) podjęło istotną decyzję o zmianie oficjalnej nazwy organizacji na Amerykańskie Zrzeszenie Żydów Mesjanistycznych (MJAA – Messianic Jewish Alliance of America), podkreślając tym samym żydowskie korzenie i tożsamość ruchu. Większość Żydów wierzących w Jezusa uznało nazwę „Żydzi mesjanistyczni” za właściwszą niż „chrześcijanie”. Miało to związek z bolesną dla nich historią: trwającym przez setki lat negowaniem przez Kościoły chrześcijańskie ich żydowskiego dziedzictwa i tożsamości. Owa zmiana obrazuje znaczące procesy, które miały miejsce w środowisku wierzących w Jezusa Żydów. Było to możliwe w dużej mierze dzięki wpływowi wielu nowych żydowskich uczniów Jezusa, którzy znaczącą wagę przywiązywali do swoich religijnych korzeni. Od tej chwili głównym celem Amerykańskiego Zrzeszenia Żydów Mesjanistycznych stało się propagowanie żydowskiego modelu życia w Jezusie oraz tworzenie nowych kongregacji (Hocken i Juster, 2015). Dalszym krokiem rozwoju ruchu mesjanistycznego było utworzenie w 1979 roku Unii Żydowskich Kongregacji Mesjanistycznych (UMJC – Union of Messianic Jewish Congregations) oraz założenie przez Amerykańskie Zrzeszenie Żydów Mesjanistycznych (MJAA) w 1986 roku Międzynarodowego Zrzeszenia Kongregacji i Synagog Mesjanistycznych (IAMCS – International Alliance of Messianic Congregations and Synagogues). Wszystkie trzy organizacje (UMJC, MJAA i IAMCS) różnią się nieznacznie od siebie w swojej strukturze; wielu członków zachowuje podwójną przynależność organizacyjną. Najstarszą i zarazem największą instytucją pozostaje Amerykańskie Zrzeszenie Żydów Mesjanistycznych (MJAA) (Sidney, 1990).

Obecnie ruch mesjanistyczny liczy dziesiątki tysięcy członków, wśród jego badaczy nie ma pełnej zgody co do jego dokładnej liczebności. Można

przyjąć, że wynosi ona około 150 tysięcy osób⁹. Największa liczba Żydów mesjanistycznych występuje na terenie Stanów Zjednoczonych oraz Izraela. Warto podkreślić, że w latach 90. XX wieku nastąpił w Izraelu trzykrotny wzrost liczebności kongregacji mesjanistycznych, co miało związek z potężną falą imigracji Żydów pochodzących z dawnego Związku Radzieckiego (Hocken i Juster, 2015). Innymi liczącymi się ośrodkami na świecie są przede wszystkim Ukraina, Niemcy oraz Anglia. W Polsce można zaobserwować dopiero proces powstawania nielicznych wspólnot mesjanistycznych, jednakże wielu ich członków nie posiada korzeni żydowskich (Kościańczuk, 2010). Szacuje się, że całkowita liczba kongregacji mesjanistycznych wynosi ponad 500 wspólnot rozsianych po całym świecie, zdecydowanie największa ich liczba występuje w Stanach Zjednoczonych¹⁰.

Praktyka i doktryna

Żydzi mesjanistyczni są wierzącymi w Jezusa Żydami, którzy swoich korzeni upatrują w pierwszych naśladowcach Jezusa. Wzorem są dla nich biblijne Dzieje Apostolskie, w których ukazana została historia życia pierwszych uczniów Jezusa z Nazaretu, czyli wierzących w Jezusa Żydów¹¹. Pierwsi naśladowcy zachowywali i praktykowali żydowski styl życia, co przejawiało się m.in. w regularnym uczęszczaniu do synagogi oraz świątyni jerozolimskiej, zachowywaniu żydowskiego kalendarza, kultywowania obrzędów i rytuałów typowych dla Żydów żyjących w początkach pierwszego wieku po Chrystusie. Ich wyróżniającym znakiem spośród

9 Problem z określeniem dokładnej liczby Żydów mesjanistycznych występuje od pierwszych lat istnienia ruchu, dlatego można się spotkać ze sporą rozbieżnością w prezentowanych statystykach (Carnes, 2010; Yaakov, 2011; Brickner, 1993).

10 Większość z nich jest połączona z głównymi organizacjami mesjanistycznymi: Union of Messianic Jewish Congregations (UMJC), International Association of Messianic Congregations and Synagogues (IAMCS) oraz International Messianic Jewish Alliance (IMJA) (Rudolph, 2005; Union of Messianic Jewish Congregations; Alliance of Messianic Congregations and Synagogues).

11 Z czasem wspólnoty skupiające wierzących w Jezusa Żydów zaczęły zanikać, przede wszystkim na skutek wojen prowadzonych przez Żydów z Imperium Rzymskim (w szczególności dużą rolę odegrało zburzenie II świątyni jerozolimskiej w 70. roku oraz powstanie Bar-Kochby w latach 132–135), a także negatywnego nastawienia do nich przywódców chrześcijańskich. Sobór Nicejski w 325 roku uznał, że wierzący w Jezusa Żydzi, aby zostać członkami Kościoła, muszą wyrzec się swojej żydowskiej tożsamości. Od IV wieku obserwuje się dalszy zanik wspólnot składających się z wierzących w Jezusa Żydów, dopiero XIX wiek przynosi tutaj zmianę. Należy podkreślić, że przez wszystkie wieki było wielu Żydów, którzy konwertowali na chrześcijaństwo, jednakże nie tworzyli oni osobnych wspólnot oddzielonych od Kościołów.

innych grup żydowskich była wiara w Jezusa jako Mesjasza Izraela i z tej perspektywy interpretowanie Tory oraz całego życia religijnego. Najważniejszym wzorcem życia był dla nich Mistrz z Nazaretu, który nie tylko nie wyrzekł się swojej żydowskiej tożsamości, ale sam również uczęszczał do synagogi i świątyni jerozolimskiej, zachowywał biblijne święta oraz praktykował żydowski styl życia.

Powszechnie odwoływanie się przez Żydów mesjanistycznych do pierwszych uczniów Jezusa przekłada się również na sposób ich naśladowania. Dlatego styl życia większości kongregacji mesjanistycznych przejawia się w znacznej mierze w żydowskiej formie. Zwyczajowo nabożeństwa odbywają się podczas szabatu (w piątek wieczorem albo w sobotę, czasami w oba te dni). Należy podkreślić, że kongregacje są otwarte na wierzących w Jezusa nieżydowskich członków, którzy w wielu przypadkach tworzą znaczną ich część. Podkreśla się, że ich obecność jest biblijnym znakiem jedności pomiędzy żydowskimi i nieżydowskimi wierzącymi z uwagi na zburzenie przez ofiarę Jezusa na krzyżu muru wrogości, który oddzielał obie strony (Juster, 1999). Dominuje przekonanie, że powstanie i rozwój ruchu mesjanistycznego ma wymiar eschatologiczny, ponieważ wpisany jest on w Boży plan związany z nadchodzącym powtórny przyjściem Jezusa, czemu towarzyszą znaki wypełniania się biblijnych proroctw – m.in. nastania „pełni Żydów” (Rz 11,15) oraz wypełnianiu się „czasów pogan” (Łk 21,24) (Hocken i Juster, 2015).

Pomimo dużego zróżnicowania światopoglądowego wśród Żydów mesjanistycznych, zdecydowana większość z nich zachowuje biblijne święta żydowskie, w tym przede wszystkim: Szabat, Paschę, Szawuot, Sukkot, Rosz Haszana, Jom Kipur, Purim i Chanukę. W kongregacjach mesjanistycznych powszechnie praktykuje się chrzty przez zanurzenie, są one jednak zarezerwowane dla osób, które świadomie uwierzyły w Jezusa. Nie ma w zwyczaju dokonywania chrztu niemowląt. Dzieci płci męskiej poddawane są obrzezaniu, co stanowi znak wejścia w starotestamentowe przymierze Abrahamowe¹², natomiast w przypadku dziewczynek praktykuje się poświęcanie ich Bogu (Hocken i Juster, 2015). W większości kongregacji obchodzi się uroczyste bar micwę i bat micwę. Niektórzy członkowie Ruchu mesjanistycznego mają zwyczaj zakładania talitu (szal modlitewny), znacznie rzadziej używania tefilin (filakterie). Często praktykowane jest noszenie na głowie kipy (jarmulki). Wielu przestrzega koszerności, przy czym jej stopień bywa zróżnicowany (Juster, 1999).

Żydzi mesjanistyczni uznają autorytet Pisma Świętego. Zarówno Nowy, jak i Stary Testament traktowane są jako kanoniczne¹³. Biblia

12 Por. Rdz 17,9–14.

13 Żydzi mesjanistyczni uznają Biblię hebrajską, nie uznając za święte ksiąg deuterokanonicznych.

stanowi dla nich najwyższy autorytet wyznawanej wiary (Juster, 1999). Należy podkreślić, że pomimo stosowania licznych odwołań do symboliki i zwyczajów żydowskich, forma nabożeństw wielu kongregacji wzorowana jest na spotkaniach wspólnot chrześcijańskich wywodzących się ze świata protestanckiego, co przejawia się przede wszystkim w mocnym nacisku na głoszenie Słowa oraz modlitwę uwielbienia (często charyzmatyczną). Często spotkania mają charakter mniej formalny od tradycyjnych nabożeństw liturgicznych odprawianych np. w Kościele katolickim. Jednak i to ulega stopniowej zmianie, szczególnie jest to widoczne w Stanach Zjednoczonych, gdzie coraz większa liczba kongregacji przyjmuje liturgiczne formy nabożeństw na wzór synagogalny.

Pośród wielu przywódców ruchu mesjanistycznego dominuje przekonanie, że powinien mieć on specjalny status w Eklezji, taki jak mieli pierwsi uczniowie Jezusa w pierwszych wiekach Kościoła, którzy w wolny sposób mogli wyrażać swoją wiarę w specyficzny dla Żydów sposób (Hocken i Juster, 2015). Mimo pewnych różnic teologicznych, czasami znaczących, wszystkich Żydów mesjanistycznych łączy przekonanie o przynależności do narodu wybranego, co stanowi ważny fundament spajający ich jedność (Hocken i Juster, 2015). Wśród członków ruchu mesjanistycznego zaobserwować można ambiwalentne nastawienie do judaizmu rabinicznego. Większość zachowuje umiarkowane stanowisko, dostrzegając w nim pewną wartość, jednocześnie zachowując przy tym krytyczną postawę przede wszystkim z uwagi na występujące sprzeczności z Pismami Nowego i Starego Przymierza. Od samego początku w ruchu mesjanistycznym mocny nacisk kładzie się na głoszenie Ewangelii innym Żydom (Brumbach, 2006). Wielokrotnie staje się to powodem krytyki oraz prześladowań. W niektórych miejscach dochodzi do ataków na członków ruchu mesjanistycznego, przede wszystkim ze strony ortodoksyjnych Żydów. Najczęściej prześladowania mają charakter agresji słownej, fizycznych ataków, społecznego napiętnowania oraz zakłócania sprawowanych nabożeństw¹⁴.

Perspektywy na przyszłość

Żydzi mesjanistyczni pomimo przywiązania do żydowskiej tożsamości i kultury uważani są przez większość społeczności żydowskiej za

14 Głośna stała się sprawa piętnastoletniego syna pastora kongregacji mesjanistycznej w Izraelu, który z okazji święta Purim otworzył paczkę, w której znajdował się ukryty ładunek wybuchowy. Jedynie dzięki udzielonej natychmiastowej pomocy przeżył wybuch, który poważnie poranił jego ciało (Israel Reconciled to All, 2008).

apostatów¹⁵. Nie powinno dziwić zatem, że jednym z najważniejszych oczekiwań członków ruchu mesjanistycznego jest uznanie go przez społeczność żydowską za pełnoprawną grupę w ramach poszczególnych odłamów w judaizmie. Natomiast zdecydowana większość przywódców żydowskich zajmuje w tym aspekcie negatywne stanowisko. Dlatego wspomniany postulat wydaje się bardzo trudny do zrealizowania bez znaczącej zmiany w odbieraniu ruchu mesjanistycznego przez ogół społeczności żydowskiej. Wydaje się to przynajmniej częściowo możliwe, ale dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Niewątpliwie będzie to wymagało dalszego wysiłku liderów ruchu mesjanistycznego, aby zmienić tę sytuację.

Jednym z największych wyzwań, przed jakim stoją Żydzi mesjanistyczni, jest pojawiająca się w różnych miejscach niedojrzałość w przygotowaniu teologicznym wśród ich liderów i członków, co jest dość typowe dla młodych ruchów religijnych. Istnieje zauważalna potrzeba tworzenia solidnych podstaw teologicznych ruchu mesjanistycznego, co nie jest możliwe do zrealizowania bez odpowiedniego szkolenia religijnych przywódców oraz członków kongregacji (Juster, 1999). Należy przy tym wskazać, że ostatnie lata przynoszą pod tym względem znaczącą poprawę m.in. dzięki powstającym programom nauczania oraz działalności mesjanistycznych instytucji o profilu formacyjnym i akademickim.

Próbując nakreślić konsekwencje rozwoju ruchu mesjanistycznego, trzeba zauważyć, że będą one dotyczyć także świata chrześcijańskiego. Bezprecedensowy wzrost w XX i XXI wieku liczby Żydów wierzących w Jezusa, zachowujących jednocześnie swoją żydowską tożsamość, stawia Kościoły chrześcijańskie przed coraz pilniejszą koniecznością oficjalnego odniesienia się do powstałego ruchu mesjanistycznego i to zarówno do faktu jego istnienia, jak i powszechnie głoszonego odrodzenia się żydowskiej części Kościoła¹⁶. Odpowiedź na te zagadnienia nie będzie możliwa bez odniesienia się do korzeni chrześcijaństwa, które wyrastają bezpośrednio z biblijnego Izraela. Zajęcie przez świat chrześcijański stanowiska odnośnie do ruchu mesjanistycznego może także znacząco wpłynąć na toczony od wielu lat dialog z przedstawicielami judaizmu oraz zaważyć na statusie Żydów mesjanistycznych pośród społeczności żydowskiej rozsianej po całym świecie.

15 Należy zaznaczyć, że coraz częściej znajdują się osoby ze świata żydowskiego, które również biorą w obronę Żydów mesjanistycznych. Przykładem jest rabin Dan Cohn-Sherbok, badacz ruchu mesjanistycznego, który twierdzi, że jest on równie autentyczny jak pozostałe odłamy judaizmu (Kollontai, 2004).

16 Należy podkreślić, że pierwszy raz w historii kościoła katolickiego ustosunkowano się – na soborowym zgromadzeniu – do teologicznej roli i miejsca narodu żydowskiego podczas Soboru Watykańskiego II (Hocken, 2009). Oficjalnie zakwestionowano na nim dystansowanie się wierzeń Kościoła od żydowskich korzeni, znalazło to swój wyraz w soborowym stwierdzeniu podkreślającym, że Bóg nie odrzucił Żydów (Hocken, 2015).

BIBLIOGRAFIA

- Alliance of Messianic Congregations and Synagogues. *Member Congregations*.
Pozyskano z: <https://iamcs.org/congregations> (dostęp: 10.06.2019).
- Brickner, D. (1993). An Ethical War: The Struggle for Integrity in Jewish Evangelism in North America. *Mishkan. A Forum On The Gospel And The Jewish People*, 19, 14–20.
- Brumbach, J. (2006). Messianic Jewish Outreach: Reaching Out Or Reaching In? *Kesher. A Journal Of Messianic Judaism*, 21, 1–5.
- Carnes, T. (2010). A Ministry Grows in Brooklyn. *Christianity Today*. Pozy-skano z: <https://www.christianitytoday.com/ct/2010/september/28.19.html> (dostęp: 3.04.2020).
- Hocken, P. (2009). *Kościół, który nadchodzi*. Katowice: Emmanuel.
- Hocken, P. (2015). *Pięćdziesiątnica i Paruzja*. Kraków: Esprit.
- Hocken, P. i Juster, D. (2015). *Żydowski Ruch mesjanistyczny: wprowadzenie*, Katowice: Emmanuel.
- Israel Reconciled to All. (2008). *Christianity Today*. Pozykano z: <https://www.christianitytoday.com/ct/2008/june/12.20.html> (dostęp: 8.01.2019).
- Juster, D. (1999). *Powrót do korzeni*. Kraków: Sofer.
- Juszczak, A. (2017). *Teologia współczesnego judaizmu mesjanistycznego na podstawie koncepcji Marka S. Kinzera*. Warszawa: Chrześcijańska Akademia Teologiczna.
- Kjær-Hansen, K. (1991). Josef Rabinowitz – The Herzl of Jewish Christianity. *Mishkan. A Forum On The Gospel And The Jewish People*, 14, 1–14.
- Kollontai, P. (2004). Messianic Jews and Jewish Identity. *Journal of Modern Jewish Studies*, 3, 195–205.
- Kościańczuk, M. (2010). Analiza języka jako znaku kultury. Eksploracja modlitwy polskich Żydów Mesjańskich. *Napis. Pismo Poświęcone Literaturze Okolicznościowej i Użytkowej*, 16, 19–27.
- Kościańczuk, M. (2011). *Tożsamość członków wspólnot Żydów mesjańskich w perspektywie jednostkowej i zbiorowej*. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.
- Riggan, W. (1992). Messianic Judaism: A Case of Identity Denied. *International Bulletin of Mission Research*, 16, 130–132.
- Rudolph, D.J. (2005). Messianic Jews and Christian Theology: Restoring an Historical Voice to the Contemporary Discussion. *Pro Ecclesia*, 14/1, 58–84.
- Sidey, K. (1990). Messianic Jews Seek Visibility, Respect. *Christianity Today*. Pozykano z: <https://www.christianitytoday.com/ct/1990/june18/75th-anniversary-messianic-jews-seek-visibility-respect.html> (dostęp: 8.01.2019).
- Union of Messianic Jewish Congregations. *Our History*. Pozykano z: <https://www.umjc.org/learn-1> (dostęp: 10.06.2019).

Yaakov, A. (2011). Jews and New Religious Movements: An Introductory Essay. *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*, 15/1, 5–21.

Seweryn Osowski – doktorant na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Członek Gathering in the Holy Spirit – międzynarodowych spotkań liderów Kościoła katolickiego oraz liderów nowych charyzmatycznych kościołów (New Charismatic Churches), a od roku 2018 członek Rady ds. Dialogu Ekumenicznego i Międzyreligijnego Archidiecezji Krakowskiej. Absolwent szkoły biblijnej prowadzonej przez Kościół Livets Ord w Uppsali. Przygotowuje rozprawę doktorską pt. *Dawid i Goliat w dialogu międzyreligijnym. Studium specyfiki relacji pomiędzy Żydami mesjanistycznymi a Kościołem rzymskokatolickim*.

